

УДК 338.1

Бобровська Н.В.*кандидат економічних наук,
асистент кафедри обліку і аудиту
Миколаївського національного аграрного університету***Мельнік В.В.***студент обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету***Фалько Р.В.***студент обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету*

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

INFRASTRUCTURAL PROVIDING OF AGRICULTURAL GOODS MARKET

АНОТАЦІЯ

У статті теоретично обґрунтовано інфраструктурне забезпечення сільськогосподарської продукції з метою економічного зростання та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Обґрунтовані пріоритетні напрями вдосконалення інфраструктурних елементів з урахуванням економічних пріоритетів.

Ключові слова: ринок, забезпечення, інфраструктурне забезпечення, сільськогосподарська продукція, аграрний сектор.

АННОТАЦИЯ

В статье теоретически обосновано инфраструктурное обеспечение сельскохозяйственной продукции в целях экономического роста и конкурентоспособности сельскохозяйственной продукции. Обоснованы приоритетные направления совершенствования инфраструктурных элементов с учетом экономических.

Ключевые слова: рынок, обеспечение, инфраструктурное обеспечение, сельскохозяйственная продукция, аграрный сектор.

ANNOTATION

The article theoretically described infrastructure to ensure agricultural production for economic growth and competitiveness of agricultural products. Described priority areas for improvement of infrastructure elements with economic priorities.

Keywords: market, providing, infrastructure providing, agricultural products, the agricultural sector.

Постановка проблеми. Забезпечення умов розвитку ринку сільськогосподарської продукції визначається зовнішньоекономічним впливом. Економічні пріоритети розвитку аграрного сектора економіки у системному взаємозв'язку зовнішнього середовища повинні ґрунтуватися на інноваційно-інвестиційних технологіях, вдосконаленні окремих інфраструктурних елементів, розширенні не тільки експортних та імпорتنих можливостей сільськогосподарської продукції, а й припливу і відтоку капіталів.

Сучасний стан розвитку інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції не забезпечує успішного формування ринкових відносин в аграрному секторі економіки і, відповідно, негативно відображається на конкурентоспроможності продукції, що призводить до погіршення рівня ділової активності підприємств, сприяє порушенню товарообмінних процесів на ринку, зниженню фінансового стану підприємств.

Водночас перед вітчизняними товаровиробниками постає питання гарантованого збуту продукції, вирішення якого гальмується нерозвиненою ринковою інфраструктурою, відсутністю системи послуг на ринку щодо дистрибуції сільськогосподарської продукції за каналами її реалізації, достовірної інформації про кон'юнктуру ринку сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження теоретичних основ розвитку ринку зробили зарубіжні дослідники, з-поміж них: І. Ліпсіц, А. Михайлов, М. Трейси. Напрями формування і функціонування ринку, конкурентоспроможність продукції сільського господарства та напрями її зростання досліджуються у наукових працях В. Андрійчука, Ю. Лупенка, М. Маліка, Л. Павловської, П. Саблука, О. Школьного та ін. Розвиток інфраструктури ринку досліджуються зарубіжними вченими-класиками: А. Маршаллом, Д. Кларком, Х. Зінгером.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Системність взаємозв'язків функціонування ринку сільськогосподарської продукції обумовлює деталізацію інфраструктурних елементів з метою пошуку напрямів формування дієвих важелів впливу на ринок аграрного сектора з урахуванням глобалізаційних перетворень.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні інфраструктурного забезпечення сільськогосподарської продукції з метою економічного зростання та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, а також обґрунтуванні пріоритетних напрямів вдосконалення інфраструктурних елементів з урахуванням економічних пріоритетів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення ефективної роботи аграрного сектора економіки України та його конкурентоспроможності в значній мірі залежить від стану розвитку ринкової інфраструктури. Інфраструктурне забезпечення ринку продукції АПК, в

комплексі з іншими організаційними заходами інтенсифікації агропромислового виробництва, слід уважати визначальною умовою продовольчої безпеки країни, зниження соціальної напруги, стабілізації національної економіки в цілому, підвищення здатності протистояти міжнародній конкуренції та поліпшення позицій країни в міжнародному поділі праці.

У міру розвитку ринкових регуляторів економіки все складніше контролювати важелі макроекономічного регулювання, як імпорتنі бар'єри, так і експортні субсидії. Таким чином, вдосконалення інфраструктурних елементів, які створюють передумови розвитку виробництва, просування товару від виробника до споживача, оптимально поєднуючи внутрішні й зовнішні фактори впливу і забезпечуючи продовольчу безпеку країни, повинні бути об'єктивною передумовою розвитку ринку сільськогосподарської продукції.

Інфраструктура аграрного ринку – це сукупність підприємств різних організаційно-правових форм, які створюють організаційно-економічні умови, що забезпечують обслуговування та регулювання безперервного й ефективного функціонування та розвитку ринкової економіки. Тому виникає необхідність докладніше з'ясувати роль та значення інфраструктуру в розвитку ринку.

На думку Л. Левківської, найважливішою умовою формування ринку сільськогосподарської продукції є структурні елементи, яким

властиві різноманітність каналів реалізації, форм купівлі-продажу, посередників та покупців, а також розвинена мережа сервісного, насамперед науково-інформаційного, обслуговування товаровиробників [1].

Для повноцінного функціонування ринку сільськогосподарської продукції повинен включати у себе сукупність складових елементів ринкового механізму. На рис. 1 представлено складові формування і функціонування ринку сільськогосподарської продукції.

Ринок сільськогосподарської продукції слід розглядати як сукупність економічних взаємовідносин між виробниками та споживачами з приводу купівлі та продажу продукції у межах певної території, яка має природно-кліматичні, соціально-економічні, політико-правові, історичні та етнографічні особливості. Формування та подальший розвиток ринку аграрного сектора залежить від кількості населення, його купівельної спроможності, питомої ваги міського населення, територіальних особливостей у вирощуванні сільськогосподарських культур, питомої ваги імпортової сільськогосподарської продукції, співвідношення попиту та пропозиції тощо.

Ринок сільськогосподарської продукції, як повноцінно діючий, включає сукупність складових ринкового механізму у взаємозв'язку і взаємодії основних елементів: попиту, пропозиції, ціни, конкуренції і основних законів ринку [2].

В основу організації та розвитку ринку сільськогосподарської продукції ряд вчених, таких

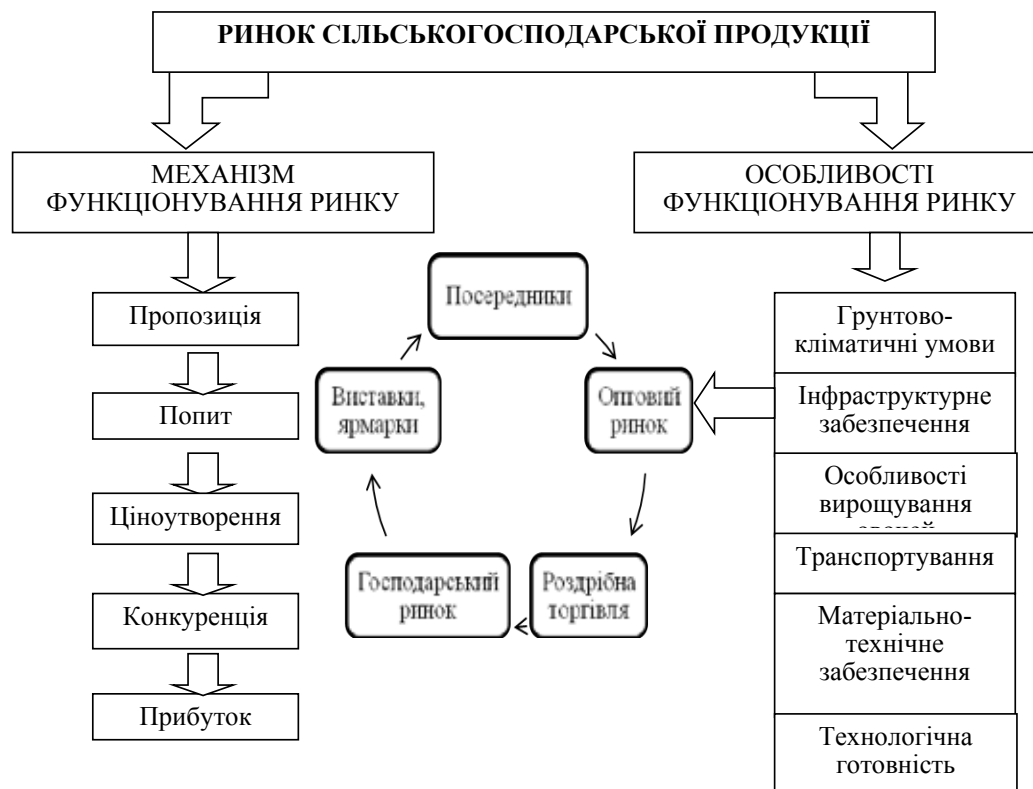

Рис. 1. Складові формування і функціонування ринку продукції овочівництва

Джерело: узагальнено авторами на основі власних досліджень

як П. Шаповал, О. Прокопенко, І. Червен, О. Новіков, Л. Левківська, вкладають роль і значення інфраструктури.

Саме поняття «інфраструктура» визначається як сукупність споруд, будівель, систем і служб, які є необхідними для функціонування галузей матеріального виробництва та забезпечення умов життєдіяльності суспільства. Інфраструктура ринку визначається як установи і підприємства всіх видів власності, які забезпечують взаємодію між об'єктами ринкових відносин. Виробнича інфраструктура визначається як комплекс галузей, що обслуговує основне виробництво і забезпечує його ефективну економічну діяльність.

На основі обґрунтованих визначень нами сформовано особливості функціонування інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції. Таким чином, на основі існуючих понять ринку ми вважаємо за доцільне розглядати його у розрізі економічних відносин у сфері обороту капіталу при виробництві, переробці, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції, яка забезпечує взаємодією виробництва і споживання, а також здійснює безпосередній вплив на напрями формування і нарощування ринкового потенціалу сільськогосподарської продукції, враховуючі територіальні ознаки і регіональні особливості.

Досліджуючи поняття «формувати», що означає надавати чогось закінченого, визначеного, і поняття «забезпечувати», що означає задовольняти чиїсь потреби у чому-небудь, формування ринку сільськогосподарської продукції, у нашому розумінні, це поєднання природно-ресурсного потенціалу, виробничого, маркетингового та інноваційного з урахуванням економічних інтересів суб'єктів сучасного ринку, а також задоволення потреб споживачів у безпечній продукції за достатності виробничої і невиробничої сфер (інфраструктурні елементи).

Розглядаючи формування ринку сільськогосподарської продукції, слід відзначити, що даний процес у повному обсязі забезпечується лише при повній взаємодії учасників ринку та залежить від функціональних особливостей кожної стадії виробництва – від вирощування до поставки споживачам. Таким чином, повноцінне функціонування ринку продукції аграрного сектора неможливе без відповідного інфраструктурного забезпечення, яке потребує реалізації системних дій на усіх етапах – від виробництва до переробки та транспортування.

Оскільки проблема неефективності аграрних ринків існує не тільки в Україні, але і в інших країнах Європи і світу, то, враховуючи соціальну важливість їх, уряди багатьох країн, навіть досить розвинутих, застосовують практику прямої підтримки неефективних суб'єктів цих ринків, найчастіше фермерів, і витрачають на дані цілі немалі кошти державних бюджетів. Але останнім часом уряди західних країн від-

дають перевагу другому напрямку, тобто інвестиційній підтримці розвитку інфраструктури цих ринків. Це дозволяє впровадити сучасні технології зберігання та накопичення оптових партій надлишкової сільгосппродукції та спрямовувати її потоки на експорт і, таким чином, отримувати додаткові доходи, а також відмовитись від негативної практики стримування зростання обсягів виробництва сільгосппродукції з метою утримання її оптимальної внутрішньої ціни.

На сьогоднішній день ринкам необхідно відповідати специфічним вимогам відносно широкого спектра користувачів їх послугами, включаючи: фермерів, кооперативи, пакувальні цехи, спеціалізовані й звичайні роздрібні магазини, супермаркети, вторинних оптовиків, покупців, що представляють державні інститути (лікарні, дитячі садки, школи, армія), великі ресторани, готелі й магазини роздрібної торгівлі продуктами харчування (мережі продовольчих магазинів), імпортерів і експортерів, а також компаній перевізників, банків та інших бізнес-структур.

При організації роботи оптових ринків їх необхідно тісно зв'язати з фермерами й ринками по всій країні, а також із закордонними ринками. Здатність надати площадки для стоянки автомобільного транспорту, здійснювати авіа-та морські наземні вантажні перевезення разом з наявністю телефонного, факсового, електронного засобів зв'язку, а також спроможністю забезпечення своєчасною інформацією щодо товаропотоків, цін, наявності товарних запасів є найважливішою частиною в справі забезпечення інтеграції оптового ринку в загальну регіональну, національну і міжнародну торгову мережу.

Сьогодні необхідно усвідомити й зрозуміти ту особливу роль, яку ринок буде відігравати в економіці в будь-який момент часу. Необхідність створення оптових ринків в Україні та очікувана ефективність такого національного проекту обумовлена неефективністю і недосконалістю існуючих каналів збуту сільськогосподарської продукції, про що свідчать офіційні статистичні дані.

На нашу думку, у сучасних умовах господарювання і розвитку аграрного бізнесу існує гостра необхідність докорінної перебудови всієї системи економічних відносин у сфері ринку сільськогосподарської продукції. Таким чином, на сьогодні формування зовсім нового механізму ринкових відносин проблеми функціонування ринків аграрного сектора є вкрай необхідними для вивчення та переосмислення. Саме інфраструктура, вдосконалюючи взаємовідносини і взаємозв'язки, створює умови для переходу підприємств аграрного сектора на якісно вищий організаційний рівень розвитку.

Висновки. Отже, нами обґрунтовано, що формування ринку полягає у взаємовідносинах між учасниками ринку у напрямі нарощування

обсягів продукції, розширення асортименту, забезпечення належного рівня якості тощо. Тобто тільки за наявності конкуренції та досягнення певних конкурентних переваг учасниками ринку можливий повноцінний розвиток аграрних ринкових відносин. Але людина на виробництві є фактором виробництва і водночас джерелом його розвитку. Таким чином, сучасний товаровиробник сільськогосподарської продукції повинен також урахувати не тільки економічні інтереси у ринкових відносинах, а й соціальну відповідальність перед споживачами тої чи іншої продукції.

На нашу думку, необхідними умовами у вирішенні питання стосовно інфраструктурного забезпечення розвитку ринку сільськогосподарської продукції є створення відповідного нормативно-правового забезпечення, яке б регламентувало умови діяльності елементів

інфраструктури, окреслювалися б їх функції, права і обов'язки учасників; створення стимулів для участі в аграрному бізнесі; створення повного комплексу інформаційно-консультаційних послуг та впровадження логістики тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Левківська Л.М. Теоретичні засади формування інфраструктури аграрного ринку / Л.М. Левківська // Вісник Львівського державного аграрного університету. Серія «Економіка АПК». – 2002. – № 9. – С. 415–420.
2. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка) : [навч. посіб.] / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич ; 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 688 с.
3. Копитко О.В. Інфраструктурне забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції / О.В. Копитко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.1. – С. 266–272.